

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

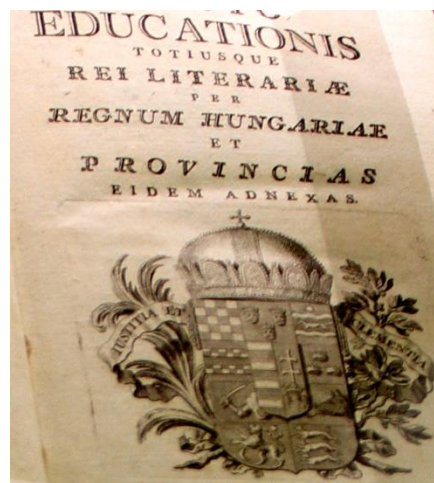
17. ročník, školský rok 2024/25

Testové úlohy pre kategóriu C (9. ročník ZŠ a 4. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Kto bol pravdepodobným hlavným autorom pedagogickej časti školskej reformy, realizovanej v roku 1777 v Uhorsku za vlády Márie Terézie? Aké pomenovanie má tento dokument? Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla. Pomôžte si aj obrázkom.

a) Jozef Ignác Bajza	1) Rerum educationis novarum
b) Ján Hollý	2) Magna charta educationis
c) Matej Bel	3) Ratio educationis
d) Adam František Kollár	4) Educationis codex

2.* Prečítajte si uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Vedecký základ telesnej výchovy (napr. systematickosť cvičení, meranie výkonnosti) poskytla filatelistická pedagogika.
- b) Medzi podporovateľov realizácie telesnej výchovy v školách patrili už v čase slovenského národného obrodzenia Samuel Tešedík a Juraj Palkovič.
- c) V prvej polovici 19. storočia prebiehal spolkový telocvik výlučne vo verejných, na to určených inštitúciách.
- d) Ľudovít Štúr bol známy okrem iného aj ako výborný šermiar.
- e) Moderná telovýchova a šport sa začali na Slovensku výraznejšie presadzovať až po revolučnom roku 1848.
- f) Zakladanie športových organizácií bolo spočiatku populárne v nižších spoločenských vrstvách a až neskôr sa k nim pripojili vyššie aristokratické kruhy.
- g) Viaceré športové spolky na území Slovenska sa stali nástrojom maďarizácie.

3.* Vytvorte správne dvojice medzi osobnosťami a činnosťou, ktorá ich preslávila. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) Pierre de Coubertin	1) zakladateľ Sokola (sokolská telocvičná sústava)
b) Gašpar Fejérpataky-Belopotocký	2) organizoval prvé kurzy lyžovania a sánkovania na Slovensku
c) Michal Guhr	3) olympionik (reprezentant Uhorska aj ČSR)
d) Miroslav Tyrš	4) zorganizoval výstup na Kriváň (1834)
e) Mór Kocván	5) zakladateľ olympijského hnutia

4.* Pozorne si prečítajte nasledujúci text a nájdite v ňom päť chýb. Zapište ich do odpovedového hárka a doplňte tam aj správne, opravené znenie. Na poradí zapísaných chýb nezáleží. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť.

Dôležitým podnetom pre pozdvihnutie telesnej zdatnosti obyvateľstva a uvoľnenie dlhodobého zákazu organizácie telovýchovných spolkov boli **porážky Rakúska** vo vojnách so zjednocujúcim sa budúcim Nemeckom (1859). Na rozdiel od rakúskej časti monarchie, v uhorskej časti bol šport viac preferovaný v podobe zakladania **športových** besied v podobe **telovýchovných spolkov** súvisiacich s brannou činnosťou. Moderné **športové hnutie** sa u nás postupne formovalo hlavne na dedinách. V konečnom dôsledku však až do konca 19. stor. existovali v našich končinách len **tri** slovenské roľnícke **telocvičné jednotky** a organizovanejšia telovýchovná činnosť sa slobodne realizovala iba medzi zahraničnými Slovákmi v podobe Telocvičnej slovenskej jednoty Sokol. Napriek tomu už od roku 1862 existoval v Bratislave prvý skutočný moderný športový klub na našom území – **Bratislavský** kolkársky klub.

5.* Ktoré štyri z osobností pochádzajúcich zo Slovenska reprezentovali Uhorsko a získavali medaily na OH v rokoch 1896 – 1912? V odpovedovom hárku uveďte len príslušné písmená, za ktorými sa nachádza správna odpoveď.

- a) Alojz Sokol – Szokolyi/Szokol
- b) Zoltán Halmaj
- c) Zoltán Habadej
- d) Ján Levoslav Bella
- e) Svetozár Hurban Vajanský
- f) Vojtech Zamarovský
- g) Vojtech Zulawszky
- h) Alexander Prokopp
- i) Alexander Moyzes

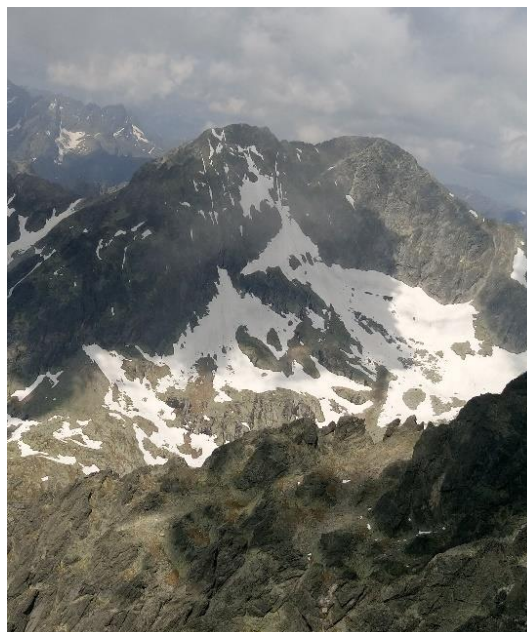

6.* Pri každej otázke si vyberte vždy jednu správnu odpoveď a do odpovedového hárku zapište iba kombináciu čísla a písmena.

- 1) Na ktorých OH bola po prvýkrát použitá olympijská vlajka?
a) v Aténach 1898 b) v St. Luis (USA) 1904 c) v Londýne 1908 d) v Štokholme 1912 e) v Antverpách 1920 f) v Sydney 2000
- 2) Čo znamená motto (heslo) OH v znení: „Citius, Altius, Fortius“?
a) šťastie praje pripraveným b) pomaly ďalej zájdeš c) rýchlejšie, vyššie, silnejšie d) prišiel som, videl som, zvíťazil som e) nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa f) nikdy sa nevzdávaj
- 3) Ktorý olympijský symbol symbolizuje prepojenie moderného olympijského hnutia s antickými olympijskými hrami?
a) olivová ratolesť b) olympijská medaila c) olympijský veniec d) olympijský oheň e) olympijský pohár f) olympijská holubica
- 4) Ktorý oficiálny predmet súvisiaci s OH má veľký trhový potenciál a vyjadruje kultúru a tradície hostiteľského mesta alebo krajiny?
a) dres b) maskot c) minca d) poštová známka e) odznak f) suvení
- 5) V ktorom meste sa nachádza Olympijské múzeum?
a) Lasagne b) Bern c) Ženeva d) Atény e) Oslo f) Lausanne

7.* Vyberte správne možnosti z odpovedí na nasledujúce otázky a zapíšte ich do odpoveďového hárka.

- a) V ktorom pohorí sa turistikou už od roku 1873 prioritne zaoberal Maďarský karpatský spolok?
Nízke Tatry, Vysoké Tatry alebo Veľká Fatra
- b) Na ktorý slovenský vrch boli organizované tzv. národné púte?
Devín, Kriváň alebo Sitno
- c) Ktorý športové náčinie priniesli do našich veľhôr lekárnik Karol Cornidesz a Mikuláš Szontagh?
sánky, lyže alebo korčule
- d) V ktorom meste sídlili centrálné športové zväzy (asociácie) v období existencie Rakúsko-Uhorska?
Bratislava, Budapešť alebo Košice

8.* Do odpoveďového hárka správne zapíšte podľa uvedených indícií osobnosť, ktorá sa zaslúžila o rozvoj športu na Slovensku.

- a) Básnik a vedec, podporovateľ zavedenia povinnej školskej telesnej výchovy, spracoval návrh na školskú reformu.
Andrej Sládkovič, Ján Kollár, Jozef Miloslav Hurban, Milan Rastislav Štefánik
- b) Pôsobil na slovenskom neštátnom cirkevnom gymnáziu v Revúcej, bol propagátor Sokola na Slovensku a autor prvej slovenskej učebnice telesnej výchovy
Viliam Görög, Eduard Adamko, Ivan Branislav Zoch, František Pethe
- c) Podnietil rozvoj atletiky v Trnave, spolutvorca prvej koncepcie vysokoškolského štúdia telesnej výchovy na Slovensku, stál pri snahe založiť Slovenský olympijský výbor v roku 1939.
Ján Hajdócy, Milan Fila, Andrej Engel, Móric Beňovský
- d) Iniciátor založenia prešovského športového klubu ETVE, organizátor prvého futbalového zápasu na území Slovenska (1898).
Samuel Omnis, Juraj Luntzer, Alois Benjamin Svojsík, František Pethe

9.* Rozhodnite, ktoré z tvrdení týkajúcich sa olympijskej pochodne sú pravdivé a ktoré nepravdivé? Do odpoveďového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Od olympských hier v Mníchove v roku 1936 sa uskutočňuje formou odovzdávania štafety.
- b) Prvý bežec olympijskej štafety je vždy Grék.
- c) Prvým miestom, z ktorého vychádza, sú ruiny antických Atén.
- d) V roku 1936 išla olympijská pochodňa aj cez územie Československa.
- e) Najvyšším mestom na našej Zemi, kam sa olympijský oheň dostal bol vrchol Mount Everestu.
- f) Olympijský oheň sa dostal už aj do vesmíru.
- g) Súčasťou olympijskej štafety bola strelkyňa Danka Barteková.

Danka Barteková na známke k OH 2016

10.* Do odpovedového hárka dopíšte k príslušnému písmenu názov športu podľa uvedeného opisu.

- a) Dnešná súťažná forma tohto športu sa prvýkrát objavila v anglickom Wimbledone v roku 1860, ide o tradičný olympijský šport už od prvých novodobých OH, má množstvo disciplín, jeho súčasťou boli asfaltové holuby, ženy v tomto športe súťažia až od roku 1984.
- b) Vznikol v USA, kde je niekedy označovaný aj ako národný šport, ale v staroveku sa podobná hra hrávala už v Egypte, odpaľuje sa pri ňom loptička a presúva sa okolo mét, najznámejším slovom je „homerun“ (homeran), prvý klub bol založený v New Yorku v roku 1845.
- c) najrýchlejší kolektívny šport na svete, pochádza z Kanady, zmienka o prvom zápase je z roku 1855, najznámejšou trofejou je Stanleyho pohár, medzinárodná federácia má skratku IIHF.
- d) kombinovaný šport, spája vytrvalostný beh, plávanie a cyklistiku, inšpiráciou pre vývoj tohto športu boli skúšky pre plavčíkov v USA, najvýznamnejšia súťaž v rámci tohto športu sa nazýva Železný muž (Ironman), v programe OH je od hier v Sydney v roku 2000.
- e) Údajne je to šport bohatých a úspešných ľudí, vyvinul sa z hry, ktorú hrávali škótski pastieri s palicou a kameňom, profesionáli sú od roku 1916 združení v asociácii označenej PGA, jedným z najznámejších hráčov je Eldrick „Tiger“ Woods.

11.* Vyberte správne možnosti z odpovedí na nasledujúce otázky a zapíšte ich do odpovedového hárka.

- a) V roku 1895 mohli Bratislavčania navštevovať krytú *jazdiareň*, *plaváreň* alebo *kolkáreň* Grössling.
- b) V roku 1903 bola otvorená v Tatranskej Lomnici *bobová*, *sánkarská* alebo *rýchlokorčuliarska* dráha.

12. Vyberte správnu odpoveď k uvedeným pojmom a zapíšte ich do odpovedového hárka iba ako kombináciu písmena a čísla.

1) anexia:

a) slobodné vzdanie sa nárokov na nejaké územie, b) násilné pripojenie územia cudzieho štátu k územiu iného štátu proti vôli jeho obyvateľov a pod hrozbou ozbrojeného násillia, c) obsadenie územia po víťazstve vo vojnovom konflikte, d) získanie nového územia formou daru od iného štátu

2) ultimátum:

a) posledná výstraha pred popravou, b) diplomatická zmluva najvyššej úrovne, c) konečný výstražný návrh sprevádzaný hrozbou, d) vypovedanie vojny bez predchádzajúceho upozornenia

3) légia:

a) tajná vojenská organizácia, b) zvláštny typ balkónu, c) dobrovoľnícky vojenský zbor, d) skupina vojakov zaoberajúca sa kopaním zákopov

4) reparácia:

a) budovanie protipovodňových hrádzí, b) náhrady za vojnové škody, c) tajné označenie vojenskej operácie, d) výmena zajatcov po skončení vojny

5) regent:

a) zástupca neprítomného alebo nedospelého panovníka, b) právoplatný nástupník na trón, c) dočasný správca kráľovskej pokladnice, d) hlavný veliteľ vojenského námorníctva

6) nóta:

a) rozsudok s určenou výškou trestu, b) vojenská kapela, c) naliehavý rozkaz generála, d) úradné oznámenie, vyhlásenie vlády adresované inému štátu

7) arbitráž:

a) medzinárodné alebo veľmocenské rozhodovanie o urovaní sporov medzi dvoma štátmi, b) rozhodnutie Medzinárodného súdneho dvora so sídlom v San Maríne, c) bilaterálna spolupráca medzi štátmi za účelom zvýšenia životnej úrovne, d) rozhodovanie o udelení štátneho vyznamenania

13. Do odpověďového hárka správně dopište chýbající údaje.

- a) V Sarajevu bol dňa 28. 6. 1914 spáchaný atentát na ...A... Františka Ferdinanda d'Este.
- b) V prvej svetovej vojne proti sebe stáli aj príbuzní, konkrétne nemecký cisár Wilhelm (Viliam) II. a jeho ruský bratranec cár ...B...
- c) Zásadné bitky na západnom fronte sa počas prvej svetovej vojny v roku 1916 odohrali pri rieke Somme a pri meste ...C...
- d) V roku 1917 sa bolševikom v Rusku na čele s ...D... podarilo uchopiť moc.
- e) Ukončenie bojov, čiže prímerie, ktoré v konečnom dôsledku ukončilo prvú svetovú vojnu, bolo stanovené na ...E... novembra 1918 o 11:00 hod.
- f) V básnickom diele Krvavé ...F... P. O. Hviezdoslav realisticky opísal hrôzy vojny.
- g) Slováci sa oficiálne prihlásili do spoločného štátu s Čechmi dokumentom s názvom Martinská ...G...

14. Prečítajte si uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpověďového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Počas prvej svetovej vojny sa dostalo ruské cárske vojsko aj na dnešné slovenské územie.
- b) Československá spojenecká rada sídlila v Paríži a jej členmi boli aj T. G. Masaryk a M. R. Štefánik.
- c) Medzi kľúčové dokumenty, ktoré prispeli k vytvoreniu spoločného štátu Slovákov a Čechov, patrili Clevelandská dohoda (1915) a Washingtonská dohoda (1918).
- d) V roku 1919 sa komunistami ovládaná Maďarská republika rád neúspešne pokúsila opätovne získať kontrolu nad slovenským územím v rámci Československej republiky.
- e) Od roku 1928 formálne existoval na Slovensku Krajinský úrad s krajinským prezidentom.
- f) Štefan Osuský bol poradca amerických prezidentov pre otázky strednej Európy.

15. Podľa indícií zistite, o ktorú osobnosť ide. Do odpověďového hárka správne zapíšte jej priezvisko.

- a) spoluzakladateľ časopisu HLAS – presadzoval samostatný česko-slovenský štát – za svoje verejné vystúpenia bol väznený – bol členom agrárnej strany – bol ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska
- b) poslanec Uhorského snemu – pôsobil aj v Budapešti – kňaz – podpredseda Slovenskej ľudovej strany – poslanec Národného zhromaždenia v rokoch 1918 – 1929
- c) stál na čele českého domáceho protirakúskeho odboja – počas prvej svetovej vojny bol odsúdený na smrť, ale neskôr amnestovaný – od roku 1918 prvý predseda česko-slovenskej vlády
- d) český ekonóm a politik – prvý minister financií ČSR – podarilo sa mu ustáliť vojnu rozvrátené štátne financie – zomrel na následky atentátu v roku 1923
- e) narodený na území dnešnej Ukrajiny, revolucionár – komisár zahraničných vecí po bolševickom prevrate v Rusku – potom ľudový komisár obrany počas ruskej občianskej vojny – neskôr vylúčený z komunistickej strany, vyhnaný a nakoniec zavraždený v Mexiku
- f) pôvodne povoláním učiteľ, novinár a redaktor – najskôr socialista, potom zakladateľ fašistickej strany v Taliansku – chcel obnoviť rímske impérium – zinscenoval „pochod na Rím“ a uskutočnil štátny prevrat – označovali ho „duce“
- g) šéf Gestapa (nacistickej tajnej štátnej polície) – vrchný veliteľ koncentračných táborov – dostal sa do britského zajatia a spáchal samovraždu

16. Spojte skupiny slávných osobností s činnosťou, v ktorej vynikali a zapíšte do odpovedového hárka iba kombináciu písmena a čísla.

a) Albert Einstein – Alexander Fleming – Enrico Fermi	1) divadlo
b) Charles Chaplin – Paľo Bielik – Karol Plicka – Martin Frič	2) výtvarné umenie
c) Marc Chagall – Salvador Dalí – Martin Benka – Ľudovít Fulla	3) architektúra
d) Le Corbusier – Dušan Jurkovič – Fridrich Weinwurm	4) film
e) Hana Meličková – Ján Borodáč – Janko Blaho	5) veda a technika

17. Prečítajte si uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Ešte na začiatku existencie prvej ČSR bola veľká časť Slovákov negramotná.
- b) Prvou modernou slovenskou vysokou školou sa stala od roku 1919 Trnavská univerzita.
- c) Občania si v ČSR mohli uplatňovať všeobecné, rovné, verejné a priame volebné právo.
- d) Rôzne typy spolkov sa stávali pre občanov ČSR neformálnymi školami demokracie a slobodnej realizácie.
- e) V dôsledku hospodárskej krízy bolo v rokoch 1930 – 1934 na Slovensku nezamestnaných približne štvrt milióna občanov.

18. Rozhodnite, ktorá udalosť sa v roku 1938 stala skôr. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

- *všeobecná mobilizácia v Československu (a1) alebo odchod prezidenta ČSR E. Beneša do exilu (a2)*
- *rokovania v Mníchove (b1) alebo Viedenská arbitráž (b2)*
- *voľby do Snemu Slovenskej krajiny (c1) alebo vyhlásenie autonómie Slovenska v Žiline (c2)*

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: NIVaM, 2025 a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády